

Motion till riksdagen 2005/06:U292

av **Annelie Enochson (kd)**

Assyrier, kaldéer och syrianer

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige i internationella sammanhang skall verka för att den etniska diskrimineringen av assyrier, kaldéer och syrianer i deras hemländer förs upp på FN:s och EU:s dagordning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige erkänner assyrier, kaldéer och syrianer som ett folk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att assyriers, kaldéers, syrianers och armeniers kulturarv, som också är kristenhetens kulturarv, bevaras i länder som Turkiet och Irak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att arbeta för att frågan om assyrier, kaldéer, syrianer och armeniers kulturarv tas upp av FN:s organ Unesco.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Riksarkivet får i uppdrag att sammanställa svenskt arkivmaterial rörande folkmordet Seyfo på den assyriska, kaldeiska och syrianska folkgruppen.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ett centrum för forskning om Mesopotamiens folkslag, historia och utveckling skapas och att centret även omfattar forskning om invandrare till Sverige från Mesopotamien.²

¹ Yrkande 5 hänvisat till KrU.

² Yrkande 6 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Historik

De assyriska, kaldeiska och syrianska folken av i dag har släktskap med Gamla testamentets assyrier som under många hundra år politiskt dominerade en stor del av det som i dag kallas Mellanöstern. Det assyriska riket gick under omkring 600 f Kr. Det nybabyloniska riket dukade under ett halvt sekel senare för persernas anstormning. Den persiska överhögheten avlöstes av makedonier, romare, araber, tatarer och turkar. Assyrier, kaldéer och syrianer var bland de första som accepterade kristendomen och armenier var år 301 den första nation som antog kristendomen som statsreligion. Det är den kristna tron som varit den sammanhållande länken under många hundra års islamisk dominans som tidvis urartade till regelrätt förföljelse, kvinnorov och konvertering till islam under mer eller mindre hårt tryck. Från början var assyrier, kaldéer, syrianer och armenier det dominerande folket i de inledningsvis nämnda områdena. Först efter korstågen och den blodiga tatariska invasionen kom assyrier, kaldéer, syrianer och armenier i tilltagande grad att bli en minoritet. Sedan 1840-talet har decimeringen och fördrivningen accelererat. Idag finns cirka 3 miljoner assyrier, kaldéer, syrianer och armenier kvar. Mer än 1 miljon lever i Irak. Mindre grupper finns i Iran, Syrien, Turkiet, Libanon, Jordanien och i Europa, USA, Latinamerika och Australien. I Sverige finns cirka 60 000 assyrier, kaldéer och syrianer.

Assyriers, kaldéers och syrianers pressade situation

Assyriers, kaldéers och syrianers situation har vid åtskilliga tillfällen behandlats av riksdagen. Frågan har alltmer fokuserats på assyriers, kaldéers och syrianers pressade situation mellan olika kurdiska grupper och hemländernas regeringar och på kravet på erkännande som ett folk med gemensamt språk och kultur. Det är fortfarande angeläget att FN uppmärksammas på assyriers, kaldéers och syrianers svåra situation i form av etnisk diskriminering. Sverige bör därför i FN, EU och andra internationella sammanhang verka för att assyrier, kaldéer och syrianer erkänns som ett folk. Inte minst viktigt är detta nu i arbetet med den nya iranska konstitutionen.

Folkmordet i Osmanska Turkiet (Seyfo)

Det turkiska nationella uppvaknandet i slutet av 1800-talet resulterade i de första massakrerna. Under första världskriget följde ett regelrätt och välkänt folkmord på de kristna armenierna i östra Turkiet samt ett betydligt mindre känt men lika fruktansvärt folkmord mot assyrier, kaldéer och syrianer. Det mesta tyder på att folkmordet planerades centralt. Med massakern under 1914 och starten på det systematiska folkmordet 1915 som skulle skörda offer fram till 1922 beräknar man att omkring 500 000 assyrier, kaldéer och syrianer omkom. Många fler tvingades massutvandra till Irak, Syrien och andra angränsande länder. Denna svåra tid kallar assyrier, kaldéer och syrianer för

Fel! Okänt namn på

”svärdets år”, Seyfo. Av den i Lausanne i fredsfördraget 1923 mellan Atatürks nationalstat enligt västerländskt mönster och första världskrigets europeiska segermakter stadgade religionsfriheten blev inget resultat.

Grannländerna Irak och Syrien stod under mellankrigstiden under brittiskt respektive franskt mandat från Nationernas förbund, vilket inte hindrade lyd-regeringarna i dessa länder att fortsätta med den traditionella diskriminering-en och förföljelsen av icke- arabiska och icke-muslimska folkgrupper.

I Turkiet pågår fortfarande förtrycket av de kristna minoriteterna. Det är märkligt att det fått pågå i ett land som sedan andra världskriget tillhört Nato och har skrivit under de flesta internationella konventioner om mänskliga rättigheter och som själv uppger sig försvara frihet och demokrati. Turkiet vill ju tillhöra EU som har Köpenhamnskriterierna om de mänskliga rättigheterna som ett rättesnöre.

Författaren Orhan Pamuk, bosatt i Istanbul, är i dag en jagad man. Han ris-kerar tre års fängelse, åtalad för att ha förolämpat ”turkiskheten” enligt den nyskrivna turkiska strafflagen. I februari i år sa han i en schweizisk tidning att en miljon armenier och 30 000 kurder har dödats i hans hemland. Detta är en sanning som fortfarande inte får uttalas i Turkiet. Folkmordet på de kristna är tabu, och det våldsamma, konstanta förtrycket mot kurderna försöker man dölja.

I FN-konventionen om folkmord (9 december 1948) står följande om folkmord att läsa:

Ingressen: ---/folk-mord har under alla historiska perioder orsakat mänsk-lighetens stora förluster/--- (“at all periods of history genocide has inflicted great losses on humanity”)

Artikel II Folkmord betyder någon av följande åtgärder som görs med syfte att förstöra, helt eller delvis, en nationell, etnisk, rasmässig (racial) eller religiös grupp, såsom:

- A) att döda gruppens medlemmar
- B) att orsaka allvarlig fysisk eller psykisk skada till gruppens medlemmar
- C) att avsiktligt utsätta gruppen för levnadsförhållanden beräknade att orsaka dess fysiska förstörelse, helt eller delvis
- D) att införa åtgärder i syfte att förhindra födelser inom gruppen
- E) att med tvång överföra barn från en grupp till en annan.

Artikel III

Följande åtgärder är straffbara:

- A) folk-mord (genocide)
- B) konspiration att utföra folk-mord
- C) direkt och offentliga uppmaningar att utföra folk-mord
- D) att försöka utföra folk-mord
- E) inblandning i folk-mord.

Fel! Okänt namn på

De brott som nämns i konventionen och som är relevanta för assyrier, kaldéer och syrianer är:

- A) att döda gruppens medlemmar (framför allt massavrättning av män och äldre pojkar)
- B) att orsaka allvarlig fysisk och psykisk skada (genom våldtäkter, bortrövande av kvinnor, plundring, förstörelse av egendom m.m.)
- C) att avsiktligt utsätta gruppen för levnadsförhållanden beräknade att förstöra gruppen (tvångsförflyttning av kvinnor och äldre män som till fots marscherade till läger i den syriska öknen, otaliga dog under strapatserna)
- D) att tvångsomhändertaga barn, unga och vackra flickor (förekommer i vittnesberättelser).

Dokumentation om folkmordet

Turkiska historiker, även de som skriver nu, tillbakavisar påståendet att det rörde sig om folkmord. De erkänner att tvångsförflyttning har ägt rum, men hävdar att syftet ”bara” var att rensa krigsområdet från fientligt inställda opålitliga etniska grupper (framför allt armenier) och att avsikten inte var folkmord.

Det existerar många diplomatiska rapporter om händelser framför allt i Tyskland (Turkiets allierade under kriget), USA (neutral i början på kriget), Frankrike, England, Ryssland, Italien (inklusive Vatikanen), Danmark och Sverige. Därutöver finns dokument härrörande från protestantiska och katolska missionärer från flera länder, varibland de tyska är mest genomforskade.

Henry Morgenthau, USA:s ambassadör i Konstantinopel denna tid, har i sin redogörelse, ”Ambassador Morgenthau’s Story”, 1918, berättat detaljerat om alla beskrivna händelser under denna tid. Morgenthau var ambassadör mellan 1913 och 1916 och stod i mycket nära relation till de flesta beslutsfattare i ungturkiska regimen och ledningen.

Morgenthau redogör för motivet för folkmordet, för kollapsen av ottomanska riket och för ungturkarnas maktövertagande. Morgenthau ger även en fullständig bild av hur folkmordet gått till. Bland annat följande: ”Their passion for Turkifying the nation seemed to demand logically the extermination of all Christians, Greeks, Syrians and Armenians.” Stycket (Chapter) 22, s. 8. ”The time had finally come to make Turkey exclusively the country of the Turks.” Samma sida. ”The Armenians are not the only subject people in Turkey which have suffered from this policy of making Turkey exclusively the country of the Turks.” Stycket 24, s. 10.

”The story, which I have told about the Armenians I could also tell, with certain modifications, about the Greeks and the Syrians.” Samma sida.

Svenske journalisten Stefan Andersson har i översättning från franska till svenska i en resumé sammanfattat berättelsen från den till Frankrike under folkmordet flydde biskopen av Van, Mar Manna Augin. Berättelsen återfinns i den franska utgåvan ”Syriens et Chaldéens 1914–1917, leurs martyres, leurs

éesperances”. I resumén börjar biskopen av Van med att beskriva ungturkarnas bestialitet mot de kristna minoriteterna jämförd med ”Röde Sultanens” Abdul-Hamids, för att sedan beskriva händelserna i Urmiah och Salmas-provinserna.

Missionären, Jakob Künsler, rapporterade i mars 1915 från Urfa hur man utplånade samtliga som ingick i bärrabataljonerna. Enligt Künsler skedde detta med kniv i syfte att spara ammunition. Enligt ytterligare rapporter från Künsler fortsatte dessa avrättningar i Urfa fram till augusti 1915.

Tyske konsulin i Aleppo, nuvarande norra Syrien, Rössler, rapporterade hur man funnit tusentals människor med avskurna halsar ”som lamm” vid vägkanterna i området mellan Urfa och Diyarbakir. Även denna rapport avsåg bärrabataljoner.

Den svenske historieprofessorn, David Gaunt, har under en följd av år bedrivit källforskning vid Södertörns högskola om händelserna i Ottomanska riket åren 1914–1923.

David Gaunt har bland annat tagit fram och fått tillgång till dokument från Ottomanska rikets arkiv, som visar att inrikesministern Talat Pascha, krigsministern Enver Pascha och höga militärer varit direkt inblandade och ledande i folkorden. Detta framgår av en massiv telegramtrafik under dessa år. Detta styrker även hur assyrier, kaldéer och syrianer deporterades, mördades eller lämnades att dö samt hur deras egendom konfiskerades i samband med detta.

Pressmaterial i form av tidningsartiklar är mycket omfattande. Stödföreningar fanns i många länder, bl.a. The American Committee for Armenian and Syrian Relief. Dokumentsamlingar från tyska, engelska och franska arkivkällor har publicerats för att dokumentera folkord på armenier. Alla dessa samlingar inkluderar en del dokument som berör assyrier, kaldéer och syrianer. Dessa trycktes därför att armenier omnämns i samma dokument. Det kan antas att det finns många fler dokument som berör assyrier, kaldéer och syrianer i arkiven. Ringa forskning har ägnats assyrier, kaldéer och syrianer och de ottomanska folkorden. Mest forskning har ägnats armenier. Det kan bero på att armenierna varit en mycket större folkgrupp och inkluderade en stor grupp intellektuella, däribland historiker. Dessutom hade Armenien intresse av att hålla frågan vid liv. Assyrier, kaldéer och syrianer hade ingen egen stat som stödde och kan stödja forskning.

Några skrifter av översiktskaraktär har utgivits i Frankrike och Tyskland och sedan översatts till andra språk. En internationell konferens om folkordet på assyrier, kaldéer och syrianer har ägt rum vid ett australiensiskt universitet. Bortsett från enstaka kyrkohistoriker och lingvister finns få forskare och inget forskningscentrum som ägnar sig åt assyrier, kaldéer och syrianer.

Situationen i Turkiet

Inrikesministern i Turkiet utfärdade sommaren 2001 ett dekret, som innebar att alla assyrier, kaldéer och syrianer från Västeuropa som ville besöka sina förfäders byar i sydöstra Turkiet förbjöds att göra det. Många ungdomar som

Fel! Okänt namn på

söker sin identitet och som på grund av kriget i sydöstra Turkiet under lång tid inte kunnat besöka sina hembyar förbjöds att göra sådana besök. Efter internationella påtryckningar drogs dock förbudet tillbaka. Dåvarande premiärministern Bulent Acevit gav den 12 juni 2001 ett annat dekret som sa att alla assyrier och syrianer som vill återvända till sina byar är välkomna att göra det under statens garantier.

Exemplet visar ändå hur utsatt den lilla assyrier, kaldéer och syrianer folkgruppen i Turkiet är, men också att påtryckningar hjälper.

Anledningen till förbudet kunde möjligen vara att Turkiet inte ville visa förstörelse av det assyriska, kaldeiska och syrianska kulturarvet. Kyrkor och kloster, ett flertal över tusen år gamla, har veterligen konverterats till moskéer eller djurlador. Den turkiska regimen ville förmodligen hindra semesterfirare från att dokumentera hur landet behandlar sina byggnadsminnen. Kulturarvet från assyrier, kaldéer och syrianer har sin motsvarighet i hur Turkiet håller på att dränka oersättliga fornlämningar från antiken i gigantiska dammanläggningar i samma område. Kristdemokraterna har vid flera tillfällen påpekat att assyriers, kaldéers och syrianers svåra situation måste upp på FN:s dagordning och att det assyriska, kaldeiska och syrianska kulturarvet, som också är ett kristet kulturarv, måste bevaras till eftervärlden. Ett sätt att fånga FN:s och världens uppmärksamhet på assyriers, kaldéers och syrianers situation kan vara att FN-organet Unesco på allvar tar sig an denna fråga. Genom att lyfta fram kulturarvet skulle också assyriers, kaldéers och syrianers situation hamna i strålkastarljuset.

Eftersom vi har en sådan stor folkgrupp från det gamla Mesopotamien så skulle det vara av stort intresse om Riksarkivet får i uppdrag att sammanställa svenskt arkivmaterial rörande folkmordet i det Osmanska Turkiet (Seyfo) på den assyriska, kaldéiska och syrianska folkgruppen. Detta skulle kunna användas för vidare forskning. Det skulle också vara av väsentligt intresse om ett centrum för forskning om Mesopotamiens folkslag, historia och utveckling skapas och att centret även omfattar forskning om invandrare till Sverige från Mesopotamien.

Stockholm den 29 september 2005

Annelie Enochson (kd)